

PLANUL DE ÎNZESTRARE AL MARINEI ROMÂNE ÎN ANUL 1929

Dr. Dan-Dragoș SICHIGEA

Șef Secție – Muzeul Național al Marinei Române, Constanța
10.55535/GMR.2023.2.11

După implementarea parțială a programului de înzestrare pentru perioada 1926-1927, structurile de comandă ale Marinei Române au lucrat asiduu la promovarea unor proiecte de achiziții navale, care să corespundă nevoilor de apărare a coastelor maritime, în mod deosebit. Următorul asemenea plan din punct de vedere cronologic a fost conceput în anul 1929. Acesta se axa, printre altele, pe construirea de baze pentru adăpostirea forțelor Diviziei de Mare, una undeva în jurul Constanței, iar cea de-a doua la Gurile Dunării.

Concret, în 1929, necesarul de nave a fost modificat oarecum față de cel planificat în 1924, în sensul că se pornea de la necesitatea de a dispune în orice moment de patru distrugătoare, cu alte cuvinte în dotare trebuiau să fie opt astfel de unități, fiindcă unele ar fi fost, inevitabil, în reparații, iar altele erau necesare pentru misiuni de recunoaștere. Ca să se susțină o eventuală ciocnire cu navele mai mari ale inamicului, Marina Română dorea cel puțin un crucișător rapid.

Marina Română nu a primit însă nicio navă nouă până aproape de declanșarea celui de Al Doilea Război Mondial, dacă excludem recepționarea submarinului „Delfinul”, comandat însă în 1926.

Cu toate acestea, considerăm că diferitele puncte de vedere ale specialiștilor navali, concentrate în planul naval din anul 1929, au fost valoroase prin prisma cristalizării unor variante de achiziții unitare în deceniul următor, atunci când deteriorarea situației internaționale a impus revizuirea politicii navale a României.

Cuvinte-cheie: Marina Militară, Inspectoratul General al Marinei, crucișător, distrugător, flota României.

IMPERATIVE STRATEGICE ALE PLANULUI DE ÎNZESTRARE

În etapa 1924-1929, din punctul de vedere al teoriei privind componența flotei pe care trebuia să și-o constituie, în România au apărut mai multe studii, care, deși nu modificau concepția de bază, enunțată cu ocazia formulării planurilor navale din 1921 și 1924, o completau totuși cu informații extrase din analizele altor state în situații similare (Isbășescu, 1928).

Pentru prevenirea unor incidente ca cele de la Tatarbunar, din 1924, Inspectoratul General al Marinei a urmărit, în lucrările sale, diferite variante de respingere a debarcărilor sovietice pe coasta Bugeacului. În urma călătoriei de stat major a Inspectoratului General al Marinei din iunie 1928, au reieșit o serie de concluzii valoroase cu privire la apărarea coastelor maritime și a Gurilor Dunării, obiectivul principal al misiunii. Astfel, s-a identificat că principalul punct în care inamicul ar fi putut debarca era la Gibrieni, pe coasta de sud a Basarabiei, în cazul unei debarcări de amploare. O altă locație vulnerabilă, dar doar în cazul unor desantări de diversivune, era la Balabanca, mai la sud de Gibrieni, dar tot în raionul Tatarbunar (AMNR, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 512/1928, f. 23).

Concluziile deduse arătau că, deși flota română era mult inferioară numeric adversarului sovietic, ea era totuși capabilă să stânjenească o operație de debarcare pe coasta maritimă. Decurgea, de aici, pentru sovietici imperativul anihilării flotei României, înainte de a încerca o debarcare. Deoarece submarinele nu puteau acționa în apele de coastă ale Basarabiei, din cauza adâncimii reduse, Marina avea nevoie de alte mijloace de avertizare a unui atac inamic, adică nave de suprafață rapide și hidroavioane.

Pentru planul de înzestrare, considerentele acestea nu schimbau optica Inspectoratului General al Marinei pentru o dezvoltare echilibrată a flotei maritime, însă existau unele nuanțe. Astfel, la capitolul distrugătoare, se estima că era nevoie de 8 unități, 4 pentru acțiuni de hărțuire a liniilor de comunicație inamice și apărare a coastei, 2 în rezervă și alte 2 pentru apărarea liniilor interioare și a bazelor

Inspectoratul General al Marinei a urmărit, în lucrările sale, diferite variante de respingere a debarcărilor sovietice pe coasta Bugeacului. În urma călătoriei de stat major a Inspectoratului General al Marinei din iunie 1928, au reieșit o serie de concluzii valoroase cu privire la apărarea coastelor maritime și a Gurilor Dunării, obiectivul principal al misiunii. Astfel, s-a identificat că principalul punct în care inamicul ar fi putut debarca era la Gibrieni, pe coasta de sud a Basarabiei, în cazul unei debarcări de amploare.

Într-un memoriu adresat Ministerului de Război în anul 1929, intitulat „Expunere de motive pentru programul nostru naval”, comandantul Marinei de la acea dată, inspectorul general al Marinei, viceamiralul Scodrea, trecea în revistă ceea ce se reușise din programul naval anterior și sublinia unele concluzii cu privire la măsurile care se impuneau pentru un standard minim de eficiență ce părea realizabil în noua situație atât pe plan intern, cât și pe plan extern.

navale. Lor trebuiau să li se adauge două crucișătoare ușoare, cu care să se poată duce lupta cu navele similare ale sovieticilor. În privința submarinelor, un minimum de 6 unități era văzut ca necesar pentru supravegherea mișcărilor flotei inamice, minarea căilor de acces și atacarea convoaielor. Serviciul de informații trebuia completat cu hidroaviație. Hidroaviația și apărarea de coastă nu au fost prezentate în detaliu, consemnându-se doar că bătaia celei din urmă trebuia să fie de 20-30 km, ceea ce impunea piese de 152-203 mm. Bineînțeles că apărarea de coastă trebuia completată cu celelalte elemente de reperare și identificare a inamicului, ca proiectoare, radiogoniometre și aparate de detecție acustică. Ultimul element al sistemului defensiv la Marea Neagră era constituit din barajele de mine, numărul necesar de bucăți fiind de 2.000 (Ib.).

În 1929, au fost trimise mai multe memorii către Ministerul de Război din partea Inspectoratului General al Marinei cu privire la stadiul implementării programului naval și s-au făcut unele modificări și adaptări ale acestuia în noul context economic și politic al țării. Într-un memoriu adresat Ministerului de Război în anul 1929, intitulat „Expunere de motive pentru programul nostru naval”, comandantul Marinei de la acea dată, inspectorul general al Marinei, viceamiralul Scodrea, trecea în revistă ceea ce se reușise din programul naval anterior și sublinia unele concluzii cu privire la măsurile care se impuneau pentru un standard minim de eficiență ce părea realizabil în noua situație atât pe plan intern, cât și pe plan extern (Rohart, 2018, p. 318). Este vorba, de fapt, de o reconsiderare a mai multor factori, fie ei geostrategici sau politici, care aveau repercusiuni serioase asupra programului naval. Unele considerente analizate erau aceleași ca în perioada elaborării programului naval, în anul 1924, precum considerarea URSS ca principal oponent naval în Marea Neagră. Alte caracteristici, care au condus la concluziile anterioare, erau diferite și noua analiză conchidea că planul de înzestrare trebuia, pe de-o parte, eșalonat pe o durată de maximum 12 ani, iar pe de altă parte, că era necesară o sporire a capacității combative a Marinei atât la Dunăre, cât și în Marea Neagră (Rîșnoveanu, 2011, pp. 168-169).

Misiunile Marinei Române rămăneau, în esență, aceleași, adică protejarea liniilor proprii de comunicație și tăierea liniilor inamicului, precum și apărarea frontierelor maritime și fluviale (AMNR, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 834/1931-1932, f. 937).

Studiile din anii premergători întocmirii planului de înzestrare navală din 1929 ridicau problema dimensiunii prea mici a parcului de nave, insuficient chiar și la o analiză superficială, de a îndeplini condițiile de siguranță pentru apele teritoriale ale țării (Bălescu, 1928, p. 9). Conform unor autori, puterea unei forțe navale depindea de doi factori: masa, adică forța materială a unităților navale, și mobilitatea, mai greu de explicat, dar, în linii mari, fiind vorba despre viteza și autonomia navelor și operativitatea lor (Isbășescu, p. 11). Prefațând evenimentele care au avut loc în Marea Neagră în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, se aprecia că anularea puterii maritime a unei țări superioare în resurse nu însemna neapărat anihilarea flotei ei în într-o confruntare directă, ci putea fi obținută prin împiedicarea acțiunilor și libertății de mișcare. A doua variantă era condiționată tocmai de o mobilitate mai bună a forțelor inferioare numeric, care să poată manevra în jurul navelor inamicului și să le împiedice orice acțiune relevantă (Isbășescu, p. 12).

Din aceste linii generale decurgeau serviciile pe care Marina trebuia să le furnizeze în caz de război, diferențiate în funcție de zona geografică în care era obligată să lupte. La Dunăre, spre exemplu, se așteptau de la forțele navale aceleași acțiuni ca în Primul Război Mondial, adică să sprijine flancurile armatelor de uscat, să permită forțarea fluviului, împiedicând, în același timp, pe inamic să îl forțeze și să anihileze flotila dușmană (AMNR, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 834/1931-1932, f. 937). La acel moment, se lua în calcul, dar doar parțial, o eventuală ofensivă sovietică în zona Basarabiei, care ar fi putut aduce inamicul în măsură să dispute stăpânirea cursului inferior al fluviului și gurile de vărsare, caz în care se recunoștea că Divizia de Dunăre ar putea fi pusă în dificultate, mai ales dacă inamicul ar fi introdus nave dinspre mare. Problema cea mai mare care trebuia rezolvată era completarea stocurilor de mine și materiale pentru mijloacele fixe de apărare, deoarece forțele navale pe care se conta – 7 monitoare și 7 vedete – puteau duce acțiuni defensive fără a fi nevoie să fie întărite cu noi achiziții costisitoare. Din aceste motive, pentru sectorul fluvial, se solicita repararea monitoarelor, care ajunseseră la limita rezistenței tablei fundului navelor, și cumpărarea, dar nu prioritar, a 7 vedete noi, în mai multe tranșe. Alături de aceste adăugiri la materialul flotant, un accent deosebit trebuia să cadă pe sporirea mijloacelor defensive fixe, adică să se completeze stocurile

Studiile din anii premergători întocmirii planului de înzestrare navală din 1929 ridicau problema dimensiunii prea mici a parcului de nave, insuficient chiar și la o analiză superficială, de a îndeplini condițiile de siguranță pentru apele teritoriale ale țării.

În 1929, necesarul de nave a fost modificat oarecum față de cel planificat în 1924, în sensul că se pornea de la necesitatea de a dispune în orice moment de 4 distrugătoare, cu alte cuvinte în dotare trebuiau să fie 8 astfel de unități, fiindcă unele ar fi fost, inevitabil, în reparații, iar altele erau necesare pentru misiuni de recunoaștere. Ca să se susțină o eventuală ciocnire cu navele mai mari ale inamicului, Marina dorea cel puțin un crucișător rapid.

de mine, să se asigure muniția pieselor de artilerie de coastă și să se cumpere mai multe proiectoare (Ib., f. 938).

Cu totul altfel stătea situația în ceea ce privește Divizia de Mare, deoarece principiile doctrinare pe care le adoptase Marina Noastră, din învățămintele Primului Război Mondial, indicau necesitatea dezvoltării unitare a tuturor forțelor maritime, adică atât navele de suprafață, hidroaviația, cât și cele submarine (Ib., f. 942). Argumentele aduse în sprijinul acestei idei se bazau pe faptul că o confruntare deschisă cu mult superioară flotei sovietice era de neconceput; navele inamice trebuiau surprinse răsirate, cu forțele dispersate. În acest sens, dar și pentru a nu fi surprinsă în port, flota noastră avea nevoie de un serviciu de cercetare eficient, format din aviație și submarine, ca să poată supraveghea bazele inamicului.

COMPONENTE ALE PLANULUI NAVAL

Principala problemă care se punea și care trena de ceva vreme era construirea de baze pentru adăpostirea forțelor Diviziei de Mare. Fiind două la număr, Inspectoratul considera că una trebuia construită undeva în jurul Constanței, iar cea de-a doua la Gurile Dunării (Ib.).

Concret, în 1929, necesarul de nave a fost modificat oarecum față de cel planificat în 1924, în sensul că se pornea de la necesitatea de a dispune în orice moment de 4 distrugătoare, cu alte cuvinte în dotare trebuiau să fie 8 astfel de unități, fiindcă unele ar fi fost, inevitabil, în reparații, iar altele erau necesare pentru misiuni de recunoaștere. Ca să se susțină o eventuală ciocnire cu navele mai mari ale inamicului, Marina dorea cel puțin un crucișător rapid. Într-un articol publicat în anul 1927, comandorul Vasile Năsturaș, la acel moment inginer-șef I la Arsenalul Marinei de la Galați (Moșneagu, 2006, p. 337), milita pentru standardizarea și simplificarea tipurilor de nave pe care Marina trebuia să le construiască în viitor, considerând că scheletul viitoarei noastre flote la Marea Neagră trebuie să fie format din distrugătoare și crucișătoare ușoare (Năsturaș, 1927, p. 284). El propunea ca model crucișătorul de 6-7.000 de tone sau „*crucișătoare corsare, de mare viteză*”, înarmate cu tunuri de 152 mm și tuburi lanstorpile (Ib.).

Peste un an, grație misiunii navale britanice a amiralului Reginald Henderson, Marinei Române i s-au oferit unele variante de crucișătoare britanice, concepute de firma „*Vickers-Armstrong*”, inițial pentru Portugalia, dar oferite și țării noastre. În paralel, pe căi oficiale,

României i s-au oferit două variante oficiale, concepute de Directoratul de Construcții Navale britanic, între care cel de-al doilea reprezenta un crucișător ușor, de 5.700 de tone. Varianta „*Vickers-Armstrong*” era similară, ajungând la 5.700 de tone. Armamentul consta în 6 tunuri de 152 mm, 4 de 102 mm, o mitralieră antiaeriană și patru tuburi triple pentru torpile (Friedman, 2010, p. 193). Anterior, „*Vickers*” a propus proiectul „*805*”, inițial destinat Portugaliei, dar refuzat de aceasta. Crucișătorul era o variantă mărită a clasei „*Cassandra*”, cu 137 de metri lungime, 13 metri lățime și un tonaj de 4.820. Armamentul era format din șase tunuri de 152,4 mm, două de 76 mm și două tuburi lans-torpilor binate (Ib.).

Un alt proiect, tot marca „*Vickers*”, cu numărul „*808*”, avea la origine tot crucișătoarele din clasa „*Cassandra*”, dar cu unele modificări. Varianta propusă României a fost inițial analizată de Marina Olandeză, dar, în urma refuzului acesteia, Marina Română a fost următorul potențial client. Proiectul de crucișător presupunea un tonaj de 5.150 (138 m/14 m), cu o viteză de 29 de noduri, obținută de mașini pe păcură. Armamentul urma să fie format din 10 tunuri de 152.4 mm în turele duble, două tunuri de 102 mm și 4 tuburi triple pentru torpile (Ib., p. 195). În afara acestor nave de suprafață, au existat idei pentru completarea planului naval cu 9 submarine, 4 pentru început și alte 5 în opt-nouă ani (AMNR, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 834/1931-1932, f. 943).

În afara proiectelor de crucișătoare, care, în cele din urmă, nu s-au concretizat, în ceea ce privește mijloacele fixe de apărare, planul de înzestrare includea baterii de 152 mm sau chiar 203 mm, pentru a se asigura o bătaie de 20-30 km, hidroavioane și nu mai puțin de 1.500 de mine pentru baraje (Ib., f. 944).

Important era, așa cum sublinia viceamiralul Scodrea, să se facă primii pași, să se construiască un nucleu de forțe navale în jurul căruia să se coaguleze viitoarea flotă și care să permită pregătirea personalului pentru noile nave care urmau să intre în dotare (Ib., f. 943). La momentul 1929, acest nucleu nu putea fi considerat existent; Marina dispunea de două distrugătoare și alte două aproape finalizate, iar primele, „*Mărăști*” și „*Mărășești*”, intraseră în serviciu în 1916 și prezentau semne de uzură. În privința forțelor ușoare, 4 canoniere, 3 torpiloare și 4 vedete antisubmarin, deja erau considerate aproape

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Un alt proiect, tot marca „*Vickers*”, cu numărul „*808*”, avea la origine tot crucișătoarele din clasa „*Cassandra*”, dar cu unele modificări. Varianta propusă României a fost inițial analizată de Marina Olandeză, dar, în urma refuzului acesteia, Marina Română a fost următorul potențial client.

Cea de-a doua tranșă a planului naval (4-7 ani) includea 2 distrugătoare, alte 500 de mine, 2 baterii antiaeriene, 2 baterii de coastă de 210 mm, trei baterii de coastă de 152 mm, un doc flotant, completarea munițiilor de artilerie, o a doua tranșă pentru baza navală, 4 vedete rapide pentru Divizia de Dunăre și 2 proiectoare, cu un total de 1.925.000.000 de lei.

inutile, fără „*nicio valoare, fiind uzate și cu armament demodat*” (Ib., f. 945). De asemenea, comandorul Vasile Năsturaș era de părere că, după comanda unui grup redus de crucișătoare, posibil doar două unități, care să formeze cu cele două distrugătoare deja în serviciu și celelalte două comandate (viitoarele „*Regele Ferdinand*” și „*Regina Maria*”), cu care să se creeze „*unitatea tactică de luptă și de mișcare*”, Marina trebuia să se concentreze pe construirea bazelor navale, submarine și monitoare pentru Divizia de Dunăre (Năsturaș, p. 301).

Pentru acest deziderat, se reitiera ideea unei marine echilibrate, având în componere crucișătoare rapide, distrugătoare, submarine, nave antisubmarin, dragoare, baterii de coastă și aviație navală. Aceste memorii s-au concretizat, apoi, într-un plan naval, care l-a înlocuit pe cel din urmă cu cinci ani, împărțit pe mai multe tranșe. Pentru început, în primii trei ani, se solicita comanda a 2 crucișătoare, 2 distrugătoare, 2 submarine, 6 vedete antisubmarin, 4 dragoare, 1 puitor de mine, 1 baterie de 305 mm, 1 baterie de 210 mm, 2 baterii de 152 mm, 1 baterie antiaeriană de 90 mm, 500 de mine de baraj, 100 de bombe antisubmarin, 4 proiectoare, 4 posturi radio mobile, 3 posturi radiogoniometrice, 3 posturi de detecție pe litoral și material de dragaj pentru 4 nave (AMNR, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 834/1931-1932, ff. 949-950). Totalul acestor achiziții, incluzând aici primele rate pentru organizarea bazei navale, se ridica la 2.3 miliarde de lei (Ib.).

Înainte de această primă tranșă însă, se punea problema completării materialului unităților existente, precum transformarea unui torpilor în navă țintă, retubarea unor tunuri, înlocuirea de focoașe, completarea echipamentului Arsenalului Marinei și repararea unor nave, cheltuieli care ajungeau la 117.950.000 de lei (Ib., f. 950).

Cea de-a doua tranșă a planului naval (4-7 ani) includea 2 distrugătoare, alte 500 de mine, 2 baterii antiaeriene, 2 baterii de coastă de 210 mm, trei baterii de coastă de 152 mm, un doc flotant, completarea munițiilor de artilerie, o a doua tranșă pentru baza navală, 4 vedete rapide pentru Divizia de Dunăre și 2 proiectoare, cu un total de 1.925.000.000 de lei.

În categoria „*a treia urgență*”, adică pe o perioadă de 7-10 ani, Marina trebuia să primească 1 crucișător rapid de 5.500 de tone, 2 distrugătoare, 4 submarine de atac, 1 submarin minier, 6 vedete

antisubmarin, 12 vedete torpiloare, 3 vedete pentru Dunăre, 500 de mine și să investească alte 300.000.000 de lei pentru baza navală, ajungând la suma totală de 3.030.000.000 de lei.

În fine, în viitorul îndepărtat, între 10 și 20 de ani, deci până în jurul anului 1950, se estima că se puteau achiziționa alte 2 crucișătoare, 8 distrugătoare de 1.800 de tone, 7 submarine torpiloare de 650 de tone, 2 submarine miniere de 810 tone, un puitor de mine, un portavion cu 12 avioane, o navă școală de 3.500 de tone și să finalizeze construirea bazei navale, toate ajungând la 8.000.000.000 de lei. Totalul acestui amplu proiect naval pe 20 de ani se ridica la peste 15 miliarde de lei.

Din punctul nostru de vedere, de o importanță deosebită era planificarea achizițiilor pe următorii nouă ani, care, în practică, au reprezentat perioada de până la declanșarea celei de-a doua conflagrații mondiale, deoarece, încă de la începutul anilor '30, devenise evidentă reînarmarea statelor revizioniste. Astfel, Inspectoratul General al Marinei își propunea să dispună, în 1939, de două crucișătoare ușoare de 5-6.000 de tone, 2 grupuri de distrugătoare, adică 8 unități de 1.700-2.000 de tone, 12 submarine (7 torpiloare, 5 miniere), 12 șalupe torpiloare, 8 baterii de coastă cu tunuri de 75 mm până la 280 mm, 1.000 de mine, 2 stații T.F.S. mobile, 8 proiectoare, 3 posturi de ascultare submarină și 3 posturi radiogoniometrice cu unde scurte, plus 12 escadrile la Vâlcov, Sulina și Constanța (AMNR, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 348, f. 213).

Dacă achizițiile urmau cursul indicat de către Inspectoratul General al Marinei, Divizia de Mare trebuia să dețină, în jurul anului 1940, 2 crucișătoare, 12 distrugătoare, 16 submarine, 10 nave anti-submarin (vedete), 12 șalupe (vedete) torpiloare, 1 navă-școală, 1 puitor de mine, 4 canoniere, 3 torpiloare, 1 navă-bază, bricul „*Mircea*” și 2 remorchere. Alături de nave, apărarea fixă ar fi trebuit să fie dotată cu câte o baterie de 280 mm, una de 210 mm, una de 90 mm A.A. și 2 de 152 mm. Efectivele mării unități trebuiau să fie de 412 ofițeri, 535 de maiștri și 4.285 trupă (Ib.).

Inspectoratul a identificat și diferite căi de a obține finanțarea pentru acest proiect ambițios. Existau trei variante luate în calcul, primele două fiind, prin natura realității, considerate mai probabile, în vreme ce a treia, deși ideală prin prisma avantajelor pe care le prezenta, era mai dificil de pus în practică. Astfel, cea mai simplă soluție era

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În viitorul îndepărtat, între 10 și 20 de ani, deci până în jurul anului 1950, se estima că se puteau achiziționa alte 2 crucișătoare, 8 distrugătoare de 1.800 de tone, 7 submarine torpiloare de 650 de tone, 2 submarine miniere de 810 tone, un puitor de mine, un portavion cu 12 avioane, o navă școală de 3.500 de tone și să finalizeze construirea bazei navale, toate ajungând la 8.000.000.000 de lei. Totalul acestui amplu proiect naval pe 20 de ani se ridica la peste 15 miliarde de lei.

Marina Română nu a primit nicio navă nouă până aproape de declanșarea celui de Al Doilea Război Mondial, dacă excludem recepționarea submarinului „Delfinul”, comandat însă în 1926. Cu toate acestea, considerăm că diferitele puncte de vedere ale specialiștilor navali, concentrate în planul naval din anul 1929, au fost valoroase prin prisma cristalizării unor variante de achiziții unitare în deceniul următor, atunci când deteriorarea situației internaționale a impus revizuirea politicii navale a României.

să se realizeze un împrumut special pentru Marină, prin intermediul unei țări cu capacități industriale maritime adecvate și cu relații bune cu România, deci un posibil aliat. Împrumutul putea fi încheiat pe trei ani, cu o rată anuală de 850 de milioane de lei.

A doua variantă, ceva mai greu de aplicat, pornea de la ideea acordării unei concesiuni unui șantier naval străin în zona bazei navale a Marinei Române. Acest șantier ar fi urmat să primească anual comenzile de nave din programul naval, care ar fi fost plătite din creditele bugetare și extraordinare. Din cauza dificultăților la începutul existenței acestui șantier, ritmul de predare al navelor ar fi fost, prin forța împrejurărilor, greoi și Inspectoratul General al Marinei nu credea posibil să se atingă ținta de timp de 10 ani pentru cea de-a doua parte a programului naval.

Cea de-a treia soluție, cea mai interesantă, de fapt, o sinteză a celor două, pornea de la comanda în țara aliată a primei tranșe din program, cu plata în trei ani, ca în cazul primei variante, cu o singură deosebire. În contract ar fi fost inclusă o clauză, prin care șantierele din țara respectivă ar fi fost obligate să înființeze în acest interval un șantier în România, la baza navală, cu toate utilajele pentru a putea continua realizarea planului naval. Suma totală și ratele anuale rămâneau aceleași, de 850 de milioane de lei pe an. Avantajul era dublu în acest caz, deoarece, pe de-o parte, se câștiga timp prin realizarea, conform programului, a primei etape, iar, pe de altă parte, se puneau bazele unei industrii maritime de care România avea mare nevoie, iar sumele cheltuite se puteau întoarce, într-o mare măsură, în țară.

CONCLUZII

În cele din urmă însă, orice achiziție este condiționată de situația economică generală și Marina Română nu a primit nicio navă nouă până aproape de declanșarea celui de Al Doilea Război Mondial, dacă excludem recepționarea submarinului „Delfinul”, comandat însă în 1926.

Cu toate acestea, considerăm că diferitele puncte de vedere ale specialiștilor navali, concentrate în planul naval din anul 1929, au fost valoroase prin prisma cristalizării unor variante de achiziții unitare în deceniul următor, atunci când deteriorarea situației internaționale a impus revizuirea politicii navale a României.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bălescu, C. (1928). *Criza torpilorului*. În *Revista Marinei*, III, nr. 3.
2. Friedman, N. (2010). *British Cruisers: Two World Wars and After*. Barnsley, Seaforth Publishing.
3. Isbășescu, I. (1928). *Criteriile directive ale strategiei navale ale puterilor maritime secundare*. În *Revista Marinei*, III, nr. 3.
4. Moșneagu, M. (2006). *Dicționarul marinarilor români*. București: Editura Militară.
5. Năsturaș, V. (1927). *Opiniuni asupra Crucișătoarelor și Contra-torpiloarelor*. În *Revista Marinei*, II, nr. 3.
6. Rîșnoveanu, I. (2011). *Situația programului de dezvoltare navală a României în anul 1929*. În revista *Gândirea militară românească*, nr. 6, pp. 167-177.
7. Rohart, M.L. (2018). *Programele de dezvoltare navală în procesele-verbale ale Comitetului Consultativ al Marinei. Dunărea și Marea Neagră în spațiul euroasiatic. Istorie, relații politice și diplomație*. Lucrările celei de-a XXII-a ediții a Conferinței Naționale de Comunicări Științifice a Muzeului Național al Marinei Române, VI.
8. AMNR/Arhivele Militare Naționale Române, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 512/1928; dosar 834/1931-1932; dosar 348.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ